

Јубиларних сто седамдесет година

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

Деценијама је ВМА била симбол добре наде, поузданог и брижног чувара здравља, врсних лекара и медицинског особља, савремено опремљених кабинета и клиника. Уједно, била је школа и санитарско училиште, дом научноистраживачких посленика, стециште бројних делегација и стручњака и место одржавања стручних скупова. Генерације медицинских посленика уткале су најбољи део себе у традицију установе дугу 170 година. Унели су своју пожртвовност, знање, храброст и хуманост у раду у ратним, поратним и мирнодопским временима, а ВМА им је својим именом то враћала – уживали су углед у земљи и свету. Тако је било и пре више од сто година. Тако је сада.

Бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић, начелник ВМА

ТРАДИЦИЈА КОЈА ОБАВЕЗУЈЕ

Током 170 година постојања Војно-медицинска академија израсла је у једну од највећих војних болница у Југоисточној Европи, која је уједно и образовни и научноистраживачки центар са међународном репутацијом. Тај јубилеј обележиће бројне активности. Биће то манифестације које величају постојаност установе, знање и искуство њених медицинских посленика.

Са једним од њих, бригадним генералом проф. др Маријаном Новаковићем, начелником ВМА, разговарали смо поводом тог јубилеја. У његовом животу испреплетане су Војска и медицина и он следи традицију значајних лекара те установе. Посвећен је послу, стручан у оном што ради, а поред функције начелника обавља и компликоване оперативне захвате из готово свих области пластичне, реконструктивне и естетске хирургије, држи предавања студентима на Медицинском факултету ВМА, председник је Српског удружења за пластичну, реконструктивну и естетску хирургију, активан је у стручним домаћим и међународним удружењима, пише научно-стручне радове и излаже их на домаћим и међународним скуповима...

■ *Како са ове временске дистанце, као начелник ВМА, гледате на рад њене наше војноздравствене установе и који су њени правци њеног даљег развоја?*

– Војномедицинску академију су веома успешно стварале генерације лекара пре нас и де факто је најбитнија војноздравствена установа у Министарству одбране, једина терцијарног нивоа. Она покрива све гране медицине, које су потребне нашим осигураницима, на првом месту војним, и пружа им најсавременије услуге. Мислим да не заостајемо ни у технолошком развоју, без обзира на све несташице, финансијске муке, а важно је истаћи да су и услови у којима се те медицинске услуге пружају пацијентима, можемо слободно рећи, најхуманији у Србије, а и шире у региону.

Војномедицинска академија ради и радиће док је добрих људи, ентузијаста, заљубљеника у свој посао. Нама треба све више оних који су медицину уписали јер је воле, и који су спремни себе да дају 24 сата, а не да после радног времена затворе врата. То је залог струке и обавеза према славним претходницима – каже наш саговорник.

Поред перманентне технолошке обнове, један од даљих праваца развоја ВМА биће усавршавање и едукација нашег нарочито млађег кадра. Трудићемо се да поред специјалистичких, отпочну на време и своја субспецијалистичка и научна усавршавања, у другим клиничким центрима у Србији, факултетским установама, а посебно у светским центрима. И

све то – научноистраживачки рад и едукација – морају да имају заједнички именоватељ – проширење медицинских услуга које је наш пацијент, пре свега војни, може да добије. Посебно ћемо инсистирати на комуникацији са пацијентима. У том сегменту увек има проблема и морамо стално да унапређујемо тај најхуманији део нашег посла.

■ *Велики лекари војне болнице били су људи посебно кова – самопрегорни радници, иноватори у свом послу, људи од ауторитета са организаторским способностима. Познала сам неке од њих, као што је проф. др Винко Арнери. Има ли данас таквих?*

– Има, наравно. Нема клинике где није неколико лекара апсолутно посвећено послу и пацијенту у сваком погледу. Они се труде да што брже поставе дијагнозу, ради што адекватнијег и свеобухватнијег лечења, и никад не питају да ли је радно време истекло или не, да ли је дежурство, викенд, празник. На пример, на клиникама за ургентну интерну кардиологију и гастроентерологију, где се баве такозваном интервентном интерном медицином, било у домену гастро или кардиологије, моје колеге у средњим годинама постижу завидне резултате у лечењу тих тешких пацијента. Имам утисак да ће они наставити континуитет великих доктора ове куће. То ће бити имена која ће водити војно здравство даље. Ми и сада имамо лекаре који воде стручна удружења у земљи, који су препознатљиви не само у Србији него и у иностранству.

Поменули сте др Арнерија, творца наше пластичне хирургије. И ја га често помињем студентима када причам о историјату пластичне хирургије. Морамо да чувамо своју традицију и стално се на њу подсећамо.

■ *Времена се у Србији деле на ратна и поратна. Тако и медицина. Колико је ова данашња, мирнодојска, научила од прешходне ратне и да ли се она и даље практично примењује у раду. Где посебно?*

– Нажалост, као и сваки рат и протекли, грађански, знатно је допринео целокупној војној медицини, како у области интерне медицине тако и у хирургији. Он је, као што знате, карактеристичан по броју експлозивних повреда и то доњих екстремитета, па су хирурзи ортопеди и хирурзи пластичари имали доста посла да максимално сачувају сваки део тела, управо примењујући најновије принципе реконструктивне микрохирургије. Захваљујући чињеници да је ратиште било близу могли смо, након примарних обрада рана, да у старту размишљамо о реконструктивној фази. Управо је развојем реконструктивне хирургије у сваком сегменту, знатно смањен број ампутација.

Данас те реконструктивне методе из рата такође примењујемо, али, нажалост, у лечењу све већег броја малигних и бенигних тумора.

■ *Да ли су она знања публикована негде осим у зборницима са светских конгреса и симпозијума? Нисмо се током историје прославили тиме да смо после сваког рата систематизовали наша изузетно вредна искуства.*

– Чињеница је, нажалост, да доктори, посебно хирурзи, немају времена да се баве писањем, али су њихова сазнања и искуства објављивана у часописима „Војносанитетски преглед“, и „Journal of trauma“. Има неколико монографија о ратној рани у абдоминалној хирургији, а наши доктори су о тим темама држали предавањима по позиву у свету. Можда данас јача историјски сегмент санитетске приче. У Српском лекарском друштву Секција за историју медицине све више води рачуна и о том делу српске медицине, па ће ето и овај задњи рат који се десио код нас, вероватно имати додатно објашњење, додуше ретроградно.

■ *Још једна у низу наших подела, а која је пошла из ратних времена, јесте она на војно и цивилно здравство. Да ли још постоји ривалитет између колега?*

– Та подела је постојала још у време настанка санитета. Војни и цивилни лекари били су реалност. Можда је у одређеном времену и било неког ривалитета, али га је сада све мање. Углавном се надопуњујемо и апсолутно су војни лекари прихваћени у свим сегментима – у интерној и хируршкој, а посебно у превентивној медицини. Изванредно сарађујемо са свим цивилним структурама, чланови смо свих стручних републичких комисија, лекари са ВМА држе наставу на неким другим медицинским факултетима у Србији, учествујемо у специјалистичким комисијама изван ВМА... Сарађујемо и са београдским медицинским, стоматолошким и фармацеутским факултетом и мислим да ћемо се убудуће више бавити едукацијом тог кадра и да ће све мање бити ривалитета.

■ *Зашто је постојао ривалитет?*

– Сви знају да је код војске све уређеније, да се више поштује хијерархија, ред, рад и дисциплина. Понеко од тога зазира, а неко се томе диви. Све више је колега цивила који су одушевљени начином на који су примљени на ВМА, било да се ту одржава неки стручни скуп или је реч о посети и разгледању појединих радних целина.

■ *Данас је евидентно здравство у моралној и материјалној кризи. Дуге су листе чекања за многе прегледе, застарела медицинска опрема, несташница лекова... Колико се она ситуација у друштву рефлектује на рад ВМА?*

– Понекад се рефлектује отежаним снабдевањем. Нама су најбитнији лекови и потрошни санитетски материјал, али мислим да ће се и тај проблем превазићи захваљујући новом Закону о набавкама. Када је реч о медицинској опреми, увек је добро имати нову јер је она прецизнија у дијагностици, а постојећа релативно брзо застарела, нарочито ако је реч о скенеру, магнету, ултразвуку.

Листе чекања јесу проблем, али целе Србије. Та ситуација се неће променити док не будемо имали доброг и квалификованог лекара опште праксе, изабраног лекара, кога неће омаловажавати ни стручне службе ни пацијенти. Он мора да

води рачуна о свом пацијенту и да га, кад је то индиковано, упути на специјалистички преглед. Докле год нам изабрани лекар не буде такав, имаћемо редове и за обичан преглед, а да не говорим за неке посебне процедуре.

Ми се трудимо, посебно за војне осигуранике, а изнад свега оне активне припаднике Војске, да не чекају ниједан дан на први специјалистички преглед. Можда се чека пола месеца, месец–два ако се постави индикација за неку методу типа магнета, скенера, ултразвука мање, али не у акутним стањима. Код акутних обољења, повреда, пацијенти пролазе кроз дежурну службу и збрињавају се малте не истог дана или сутрадан. У Сектору за лечење перманентно пратимо то стање.

Кад је реч о заказивању за болничко лечење за све хитне дијагностиковане, нарочито малигне болести, не сме да се чека. Ако се констатује да је нешто опасно, онда се пацијенту мора одмах заказати пријем, евентуално урадити додатне анализе. То важи и за војне и цивилне осигуранике, али ми смо војна болница и приоритет дајемо војним болесницима.

■ *Имају ли данас лекари на ВМА времена да буду шемељисти у дијагностици и лечењу, а брижни у контакту са пацијентима?*

– Имају. Највећи број лекара и сестара тако ради. Нажалост, има и оних који нису такви, али је њих срећом мало. И даље се максимално посвећује пажња пацијенту и свим његовим тегобама – од пријема у клинику до отпуста.

■ *Које вредности би, према вашем мишљењу, требало да прносе добар глас ВМА да би трајала још најмање оволико?*

– Све нам је цабе и нема успеха у лечењу, чак и да је добро изучена медицина, примењена савремена технологија и да имамо велики број пацијената, ако не постоји људскости и основних хуманих вредности, које би по природи посла лекари и медицинске сестре требало да имају. Без топле људске речи доктора према пацијенту, све ово може да буде цабе. Ми морамо још пуно да радимо како бисмо побољшали комуникацију лекара с пацијентом, лекара, медицинских сестара и техничара између себе. То ће бити основна вредност која ће се преносити кроз деценије да би ВМА трајала. Техника ће пре или касније доћи, не исте године, али следеће, амбијент се може окречити, поправити, али ако човек није човек, уза-

луд све ово. Онај ко не воли своју професију, у сваком њеном сегменту, ко није безрезервно посвећен лечењу, кога у тој најљудскијој дужности не води жар професије и жеђ за новим знањима, него само интерес, тај не може бити добар доктор и не може ући у круг великих имена ВМА.

■ *Многи би рекли да сте идеалиста.*

– Јесам идеалиста, али и реалиста. Сви се морамо дисциплиновати. Младе колеге учим да не деле хирургију на малу и велику и да не говоре како је мала она која се ради амбулантно, где је рана два центиметра. Свакоме је његова рана највећа, најбитнија и најопаснија. Што је још најгоре и у такву малу рану може ући нека бактерија па да, ако се не обрати пажња, пацијент оболи или умре од сепсе. Нема малог и великог у хирургији, нити значајне или незначајне болести у медицини. Ономе кога је реуматолог спасао болова, за њега је то најбољи доктор и захвалан му је до неба. Исто је и са оним коме је замењен бубрег и ослобођен дијализе. Зато не смемо правити разлику на то шта је битно, а шта није. Људи воле да глорификују своју уску струку и никад не гледају широко, а то није добро.

Војномедицинска академија ради и радиће док је добрих људи, ентузијаста, још увек заљубљеника у свој посао и нама треба све више тих који су медицину уписали јер је воле, и који су спремни себе да дају 24 сата, а не да после радног времена затворе врата. То је залог струке и обавеза према славним претходницима.

■ *Шта можете рећи о првој генерацији која идуће године завршава Медицински факултет ВМА? Они ће бити ваши наследници.*

– То су изванредни млади људи. Трудићу се бар у радном делу мог живота, да што пре дођу на специјализацију на ВМА и да не остану дуго у трупи. Морају да стекну искуство лекара опште праксе, а било би добро да, као релативно млади, дођу на даље усавршавање на ВМА, јер ће тада имати прилику да до краја свог радног века нешто остваре у струци. Ти нови доктори, биће активна војна лица, која ће појачати и освежити војни кадар на Војномедицинској академији. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ОД ШПИТАЉА СОЛДАТСКОГ ДО МОДЕРНЕ БОЛНИЦЕ

Иако се као Дан Војномедицинске академије од 1994. године, обележава 2. март, јер је на тај датум 1844. кнез Александар Карађорђевић потписао Указ којим се проглашава „Закон о устројенију шпитаља Централне војске“ (којим је основана Централна војна болница Војске Кнежевине Србије), корени настанка ВМА су дубљи. Саграђена је на темељу жеља и потреба тадашње Србије. Жеље су биле да има лекаре, а не видаре, и да они буду са овог поднебља, а не странци, а потребе су диктирале стални ратови у којима се земља налазила.

Да није било солдатског шпитаља у Савамали (1836) са само две просторије – једне за смештај болесних војника, а друге за лекара и момке који су помагали – од кога је настала „палулска болница“, не би било ни Дунавске сталне војне болнице. Она је имала 150 болесничких кревета и два одељења – унутрашње и спољне, а особље те болнице састојало се од лекара, апотекара, комесара и болничара. Лекарска струка делила се на три гране – чисто лекарску, хируршку и апотекарску.

Без те болнице и заслуге др Михајла Мике Марковића, не би 1909. била изграђена ни Општа војна болница на западном Врачару, која је у то време била најмодернија војна болница на Балкану са 400 болесничких постеља и имала хируршко, унутрашње (за заразне и за нервне болеснике), очно и кожно-венерично одељење, лабораторијум и зубну станицу, а од опреме рендген апарат. Њен први управник био је тада санитетски потпуковник др Роман Сондермајер.

Болница је после Првог светског рата два пута мењала назив – 1922. преименована је у Сталну војну болницу Прве армијске области, да би 1. априла 1930. постала Главна војна

болница Краљевине Југославије, са капацитетом од 780 болесничких кревета (1938. већ је имала 1.200–1.500 постеља). Поред лечења, тада добија и нову функцију – постаје и академска установа, а лекари те болнице били су оснивачи и први професори Медицинског факултета у Београду

Припадници Главне војне болнице и војног санитета били су носиоци лечења повређених и

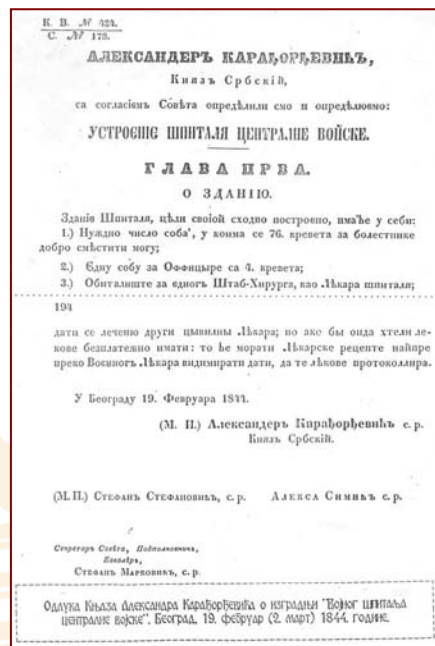
оболелих и током Другог светског рата. Након тог рата основана је Главна војна болница Народноослободилачке војске Југославије, која је имала 26 организацијских целина, да би 24. јула 1949. била формирана Војномедицинска академија.

Данашња ВМА, која је почела са радом 30. априла 1950, настала је стапањем Главне војне болнице, Хигијенско-епидемиолошког завода и Санитетске официрске школе у једну целину. У њој су обједињене три основне функције – лечење, настава и научноистраживачки рад.

Послератни период, обележен као златни у развоју ВМА, крунисан је 1981. пресељењем у нову зграду на Бањичком вису. Од 1983. године многа одељења те болнице постала су клинике.

У последњој деценији 20. века опет је ВМА била ратна болница – током оружаних сукоба на простору бивше Југославије и НАТО бомбардовања у њој је збринуто и опорављено више од 10.000 рањеника. Био је то период афирмације војне хирургије, једног од њених заштитних знакова. Иначе, у развоју ВМА и свих њених претходница смењивали су се периоди доминације хируршких и интернистичких дисциплина медицине – ратови и поратни период доносили су превагу хирургији, а мирнодопски интерној медицини.

Ниједна од тих војних болница не би постојала да није било славних лекара попут др Владана Ђорђевића, др Михајла Марковића, др Романа Сондермајера, др Михаила Петровића, др Жарка Рувидића, др Ђорђа Нешића, др Изидора Папе, др Винка Арнерија, др Миољуба Кичића, Боривоја Врачарића, др Михајла Ђукнића и многих других. На њиховим знањима, искуствима и поукама, почивају темељи војне медицине. ■

УПРАВНИЦИ И НАЧЕЛНИЦИ

Први управник Солдатског шпитаља, претече Централне војне болнице, чију традицију баштини ВМА, био је др Карло Белони. После њега су били санитетски пуковници др Јосиф Холец, др Димитрије Герасимовић, др Светозар Арсенијевић и др Роман Сондермајер, санитетски ђенерали др Чедомир Ђурђевић, др Сима Карановић, др Сава Поповић, др Жарко Трпковић, др Милан Димитријевић, др Ђорђе Протић и др Војислав С. Поповић.

Након Другог светског рата начелници ВМА били су пуковници др Ивица Павлетић и проф. др Војислав К. Стојановић, па генерали: др Војислав Дулић, др Иво Краљ, проф. др Херберт Краус, проф. др Мони Леви, проф. др Томислав Кроња, проф. др Ђорђе Драгић, проф. др Боривоје Врачарић, академик проф. др Владимир Војводић, проф. др Михајло Ђукнић, проф. др Јован Бјелић, проф. др Ацо Јовичић, проф. др Момчило Крговић, доц. др Зоран Станковић и проф. др Миодраг Јевтић. Сада је на челу ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић.

САВРЕМЕНО ЛИЦЕ УСТАНОВЕ

У дугој традицији Војномедицинске академије три функције се нису мењале. Она је медицинска, образовна и научно-страживачка установа. Данас је у саставу Управе за војно здравство Министарства одбране Републике Србије и једна од највећих војних болница у Југоисточној Европи.

Велика је по изгледу, могућностима и међународном угледу који ужива. Комплекс ВМА простире се на површини од 21 хектара, а сама зграда, која је један од симбола Београда, обухвата око 180.000 квадратних метара. Подељена је на више од 60 целина са око 6.000 просторија, са ходницима укупне дужине око 7,8 километара. На ВМА је око 2.600 запослених – 577 лекара, фармацеута и стоматолога и 1.390 медицинских техничара. Наставно-научни потенцијал ВМА чини 39 редовних и 45 ванредних професора, 37 доцента и 61 асистент, четири научна саветника, четири виша научна сарадника, 10 научних сарадника и два сарадника у настави.

То је војна болница „централног типа“ у којој се за десетак минута може оформити конзилијум медицинских стручњака за сваку врсту интервенције. Располаже са 1.200 болничких постеља, 25 операционих сала и седам хируршких сала за дијагностичко-терапијске интервенције. Годишње се на ВМА хоспитализује око 35.000 болесника, обави око 20.000 хируршких интервенција, више од пола милиона специјалистичких прегледа и око три милиона дијагностичких и лабораторијских процедура. Кроз зграду ВМА дневно прође око 10.000 људи из Србије, бивших југословенских република, али и из целог света.

Организацијски, ВМА се састоји од сектора – за лечење, за превентивну медицину, за школовање и научноистражи-

АРХИТЕКТОНСКИ ПОДУХВАТ

Зграда ВМА један је од архитектонских симбола Београда. Грађена је према идејном пројекту пуковника дипломираног инжењера архитектуре Јосипа Осојника и дипломираног инжењера архитектуре Слободана Николића. Објекат је изградила грађевинска радна организација „Ратко Митровић“ по тзв. систему инжењеринга, уз ангажовање 48 радних организација из тадашње Југославије.

вачки рад, за фармацију, и за логистику, а у њеном је саставу је од 2009. и Медицински факултет ВМА, који је део Универзитета одбране у Београду.

Сектор за лечење чини 27 клиника, 17 института, Специјалистичка поликлиника, Национални центар за контролу тровања и још четири центра – хитне помоћи, за трансплантацију солидних органа, за хипербаричну медицину и за клиничку фармакологију, те Одсек за превенцију и контролу болничких инфекција.

Иако је првенствено намењена за лечење војних осигураника, у ВМА се лече и цивили. Након потписивања уговора са Републичким фондом за здравствено осигурање из 2008. потпуно је интегрисана у републички здравствени систем земље и ставила је на располагање 40 одсто својих капацитета за лечење цивили. И пре тога су неки центри ВМА примали пацијенте из целе земље попут Центра хитне помоћи ВМА и Националног центра за контролу тровања. На ВМА је 2002. године покренута и акција потписивања донорских картица, захваљујући којој је данас у Србији око 100.000 грађана завештало своје органе.

Скоро сваког месеца се на ВМА уводе нове методе дијагностике и лечења. Да би се пратили токови у светској медицини, у тој установи стално улажу у модернизацију постојеће и набавку нове опреме. Свакодневно се користи више од 36.000 разноврсних апарата и техничко-технолошких уређаја.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

ВМА сарађује са више од 40 земаља и регионалним и међународним организацијама у свету. Интензивне су и бројне билатералне и мултилатералне активностима у области цивилног и војног здравства, а посете делегација су скоро свакодневне. Од значаја је и учешће војномедицинског особља у мировним мисијама УН и ЕУ, а обука се изводи у регионалном Тренинг центру за обуку санитетског особља ВМА.

ја. О њиховом одржавању, а и о одржавању целе зграде и беспрекорном функционисању свих њених организационих делова даноноћно брине Сектор за логистику.

Превентивна медицина одувек је била значајна, а Сектор за фармацију брине о санитетском снабдевању и има своју „малу фабрику лекова“.

ВМА је призната и као центар значајних научноистраживачких активности. Многи од радова настали процесом истраживања објављују се у часопису „Војносанитетски преглед“ (које је на и листи најпрестижнијих светских стручних часописа који се баве клиничком медицином – SCIE листа).

На ВМА се организују и разни облици стручног усавршавања. Сваке године разне облике специјализације и уже специјализације похађа више од 250 лекара, стоматолога и фармацеута, 350 је на обавезном стажу, 100 на студентској пракси. Део редовних активности запослених на ВМА јесте и континуирана медицинска едукација. Сваке године организује се око 200 конгреса, курсева, семинара...

Процес рада и руковођења у тој установи одвија се у складу са интегрисаним системом менаџмента квалитета управљања, заштите животне средине, здравља, безбедности на раду, припреме хране и рада у лабораторији – ISO 9001, 14001, 18001, 22000 и 17025. ■

СЕКТОР ЗА ЛЕЧЕЊЕ

Сектор за лечење задужен је за комплетну организацију, координацију и функционисање службе лечења, што се остварује непрестаним тимским радом, мултидисциплинарним приступом и тесном сарадњом његових организацијских целина. У његовом саставу је 27 клиника, 17 института, Специјалистичка поликлиника са савремено опремљеним Центром за дневну хирургију и Амбуланта за дијаспору. Задужен је и за пружање стручне помоћи другим војноздравственим и цивилним медицинским установама и експертизе везане за болничко лечење војних осигураника и регрута.

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКА ПОЛИКЛИНИКА

Када је Специјалистичка поликлиника ВМА основана (1948) чинили су је кабинети за унутрашње болести (са кардиолошком станицом и станицом за фокалозе), кабинети за грудне болести, дечје болести, кожне и венеричне болести са варикозном станицом, хируршке болести, болести уха, грла и носа, очне болести, гинекологију, физикалну терапију, болести уста и зубну протетику, рендген и лабораторија. Након годину дана формирано је пријемно одељење и спојено са поликлиничком службом у јединствену целину.

До 1976. године стални састав поликлинике чинило је средње медицинско особље, а лекари су имали стална постављења на матичним клиникама и одељењима. Те године направљене су и значајне промене у организацији – формирану су нови кабинети, а из састава поликлинике изашли су кабинети за стоматологију, физикалну медицину и рендген.

Поликлиника је у периоду од 1945. до 1962, осим војним осигураницима, услуге пружала и цивилима, када је и званично формирана Специјалистичка поликлиника за грађанска лица. У садашњој организационој структури постоји од пресељења у нову зграду 1981. године, а знатно је унапређена 2006. године. Чине је специјалистички кабинети у којима пацијенти свакодневно могу да добију услуге из 25 специјалности и субспецијалности из ин-

ЦЕНТАР ЗА ХИПЕРБАРИЧНУ МЕДИЦИНУ

У хипербаричној комори ВМА, са 8+2 седишта (основаној 2011), у терапијске сврхе користи се 100 одсто кисеоник на на притиску вишем од једне атмосфере. Удисање таквог кисеоника у физиолошком смислу позитивно делује на сва ткива која због исхемије имају слабије снабдевање кисеоником. Хипербарична оксигенација данас је прихваћена као могућност лечења многих хируршких и интернистичких обољења, а код неких се сматра и методом избора.

ЦЕНТАР ЗА ТРАНСПЛАНТАЦИЈУ СОЛИДНИХ ОРГАНА

Овај центар формиран је као подршка бољем функционисању програма трансплантације бубрега након добијања сагласности Етичког одбора ВМА. Од 2005. у њему се ради и трансплантација јетре. У програму трансплантације органа на ВМА користе се најсавременија имunosупресивна терапија и поступци. Под садашњим називом Центар за трансплантацију солидних органа основан је 2011. године. Уз даље побољшање успеха и броја урађених трансплантација, у блиској будућности планирају се трансплантација панкреаса и рожњаче, али и других органа.

терне медицине, хирургије, неврологије, психијатрије, психологије, дефектологије, кожних и полних болести, дечјих болести, гинекологије, инфективних болести, стоматологије.

У склопу Специјалистичке поликлинике је и Центар за дневну хирургију са две операционе сале и стационаром, у чијем раду учествују најiskusнији хирурзи и анестезиолози ВМА. Основан је по угледу на постојеће центре у свету, и намењен је болесницима код којих се изводе планиране операције у локалној и општој анестезији, у трајању од једног до два часа, а које не захтевају постоперативну негу и лежање дуже од 24 часа. На тај начин извршена је рационализација постелебног капацитета ВМА, смањује се време чекања на операцију, а и могућност интрахоспиталних инфекција.

ХИРУРШКЕ КЛИНИКЕ

Војномедицинска академија се током историје увек поносила својим хирурзима. У њој је као знак препознавања и личног печата постојала „хируршка школа ВМА“. Хирургија је увек била главни промотор те установе, не само у земљи већ и у свету. Данас у ВМА, све хируршке дисциплине обједињене су у Групу хируршких клиника. На тим клиникама изводе се савремене стандардне, лапароскопске, ендоскопске хируршке процедуре и најсложенији захвати попут трансплантације ткива и органа, хируршки се збрињавају повређени, а спроводе се и експериментални програми и обука хируршких тимова за мировне мисије.

Клиника за општу хирургију

Клиника за општу хирургију прославила је ВМА у земљи и свету. Она је поднела и главни терет у санитетском збрињавању повређених у борбеним дејствима на простору бивше Југославије од 1991. до 1999. године, а њен кадар учествује у мировним и санитетским мисијама у свету последњих година.

На Клиници се изводе сви оперативни захвати из области опште хирургије: хирургије штитасте и параштитастих жлезда, онколошке хирургије дојке, хирургије једњака, желуца, танког и дебелог црева, јетре, жучних путева и панкреаса, укључујући и трансплантацију јетре. Редовно, пратећи савремене хируршке трендове у свету, на Клиници се у последњих 20 година изводе основне и напредне лапароскопске интервенције. На највишем нивоу обавља се преоперативна припрема и прати постоперативни ток, укључујући све облике па-

рентералне и ентералне исхране. Клиника је уврштена у ред најсавременијих хируршких центара у свету, а у многим процедурама је водећа у региону.

Клиника за васкуларну и ендovasкуларну хирургију

Почеци те хирургије везани су за имена генерала проф. др Изидора Папа, проф. др Станислава Пишчевића и проф. др Михајла Ђукнића. Данас се на Клиници лече обољења и повреде крвних судова, креирају васкуларни приступи за хемодијализу и хемотерапију, спроводи трансплантациони програм, наставна и научноистраживачка делатност. Пре две године први пут је у земљи постављен трајни Хикман дијализни катетер, у локалној анестезији. На Клиници је успешно извршена отворена реконструкција торако-абдоминалне анеуризме, у дужини од 40 cm, у грудном кошу и трбуху. Метода лечења проширених вена радиофреквентном аблацијом урађена је 2013. године, чиме је унапређена медицинска пракса у решавању патологије васкуларног система.

Клиника за ортопедску хирургију и трауматологију

У некадашњем Одељењу за трауматологију и ортопедију уведене су бројне нове оперативне методе: уградња тоталне ендопротезе кука и колена, лечење статичких деформитета стопала, колена и секвела спастичних парапареза и друго. Такође, унапређене су методе оперативног лечења стрелних и отворених прелома екстремитета. Након пресељења у нову зграду ВМА, 1982. године, Одељење је прерасло у Клинику за ортопедију и трауматологију ВМА. Данас се на тој клиници лече повреде и обољења костију и зглобова, хируршки лече деформитети, дегенеративна и реуматска обољења, тумори и друга патолошка стања коштаног зглобног система. Спровode се све савремене хируршке процедуре, а и ендоскопске процедуре у лечењу спортских повреда. У 2012. години први пут је изведена имплантација новог типа ендопротезе кука.

Клиника за неурохирургију

Када је пресељењем у нову зграду ВМА некадашње неурохируршко одељење прерасло у Клинику за неурохирургију, отпочела је примена савременог микронеурохируршког рада. Током ратних деведесетих на Клиници је збринуто више од 3.500 рањеника са повредом мозга, кичмене мождине и периферних нерава. Данас се на клиници успешно збрињавају сва неурохируршка обољења и повреде у интракранијалном простору, кичменом стубу и на периферним нервима. Неурохируршка сала опремљена је модерним инструментаријумом, ултразвучним аспиратором, системима за неуроендоскопију и за интраоперативну рендгеноскопију. Најчешћи оперативни захвати су операције дискус херније и спиналне стенозе, а значајан је и број операција можданих и кичмених тумора, спиналних стабилизација, цереброваскуларних операција, операција на периферним нервима, краниспиналне трауме... Клиника је једна од две установе у земљи у којој се обављају и све врсте операција на периферним нервима и брахијалном плексусу.

Клиника за пластичну хирургију и опекотине

Пластична и реконструктивна хирургија код нас почиње да се развија од 1946, када је формирано Одељење за пластичну хирургију, са мајором др Винком Арнеријем на челу. Оснивањем ВМА, Одељење се уздиже на ранг клинике, а од 1954. је у саставу клинике и Одељење за опекотине. Данас се на тој клиници лече најкомпликованији случајеви из области пластичне, реконструктивне и естетске хирургије, хирургије шаке, бенигних и малигних тумора коже и поткожја. Одликује их највеће искуство у овом делу Европе у лечењу деце са расцепима усне и непца и других урођених аномалија, посебно шаке и урогениталних органа. Искусан микрохируршки тим извео је до сада неколико стотина најразличитијих микрохируршких реконструктивних операција и реплантација ампутираних делова екстремитета. Са експанзијом микрохирургије, извршена је припрема за примену перфоратор режњева. Примењују се све реконструктивне методе хирургије дојке код урођених и стечених асиметрија, у складу са највишим стандардима. Извршена је припрема за примену реконструктивних метода у хирургији реуматичне и параличне шаке. Од посебног значаја је рад на усвајању методе узгајања културе ткива, које ће се користити као надокнада кожног покривача код екстензивно опечених пацијената.

Клиника за кардиохирургију

Неспорна заслуга за развој кардиохирургије код нас припада академику проф. др Изидору Папу, под чијим је руководством кардиохирургија на ВМА постала једна од водећих хируршких дисциплина у земљи. Данас се Клиника за кардиохирургију бави дијагностиком и хируршким лечењем болести срца, перикарда и грудне аорте. Током 2006. започет је пројекат лечења постинфарктне срчане слабости имплантацијом матичних ћелија костне сржи, а у последњих неколико година изводе се и бајпас хирургија на куцајућем срцу, реконструктивни захвати на митралном залиску са имплантацијом неохорди, реконструктивни захвати корена аорте и аортног залиска, канулација аксиларне артерије код операција дисекције аорте са перфузијом мозга и друго.

Клиника за грудну хирургију

Грудна (торакална) хирургија подразумева хируршке интервенције на плућима, плућној марамици, великим дисајним путевима, дијафрагми, медијастинуму, зиду грудног коша,

горњем торакалном отвору, хируршко лечење септичних компликација и повреда грудног коша. У остала стања која се лече грудно-хируршки спадају бенигни тумори и метастазе у плућима, ехинокок, гљивична обољења и туберкулоза плућа, аномалије плућа и друга стања. Збрињавањем ратних повреда и њихових септичних и других компликација стечено је велико искуство у лечењу торакалне трауме и емпијема плеуре. Од 2008. у праксу је уведена минимално инвазивна хируршка метода – видео-асистирана торакоскопска хирургија, којом се решавају плеурални изливи, периферни тумори плућа, цисте и тумори медијастинума, а примену је нашла и у лечењу мијастеније за уклањање тимуса, као и у лечењу пнеумоторакса, хемоторакса и емпијема у раним фазама обољења. Увођење Дартавеловог приступа у операцијама карцинома, сврстава их у мали број светских клиника где је изводе ти оперативни захват.

Клиника за урологију

Данас се Клиника за урологију бави хируршким лечењем и савременом терапијом повреда и обољења урогениталних органа, хирургијом надбубрега и трансплантацијом бубрега. У раду Клинике и обављању сложених хируршких захвата учествују експерти различитих специјалности. У рутинску праксу уведено је ласерско разбијање камена у мокраћној бешици, уретеру и бубрегу, као и радикална простатектомија код карцинома простате. Успешно се замењује мокраћна бешика детубуларизованим сегментом црева. Тумори тестиса и пениса лече се према најсавременијим принципима.

Клиника за максилофацијалну хирургију

Достигнућа те клинике огледају се у примени најсавременијих дијагностичких и терапијских метода у области максилофацијалне хирургије и њиховом сталном унапређењу у складу са начелима савремене медицине. Клиника је посебно уважена и препознатљива у ужем и ширем окружењу по мултидисциплинарном приступу у лечењу болесника са политраумом, онколошких болесника, краниофацијалних деформитета, те у лечењу васкуларних аномалија главе и врата.

Клиника за оториноларингологију

Клиника за оториноларингологију састоји се од отолошког, ринолошког и ларинголошког одељења. У њеном саставу је и функцијска дијагностика, у којој се обављају ендоскопска дијагностика и лечење широког спектра обољења гркла. Стручњаци Клинике имају и велико искуство у решавању

естетских проблема – деформитета носне пирамиде и ушне шкољке. Располажу савременом опремом попут навигације за ендоскопску хирургију параназалних синуса и базе лобање и система за дијагностику аудитивних евоцираних потенцијала и наставља традицију у дијагностици и лечењу комплетне ОРЛ патологије по врхунским светским стандардима. Та клиника ВМА пионир је уградње кохлеарног импланта – вештачког уха у бившој Југославије, а данас има значајну улогу на том пољу у Србији. Уједно, лидер су у Србији у функционалној ендоскопској хирургији параназалних синуса, посебно након набавке навигације за те хируршке процедуре.

Клиника за очне болести

Клиника за очне болести по много чему је била прва у земљи – 1975. године пуковник проф. др Миодраг Савићевић извео је прву имплантацију интраокуларног сочива на просторима бивше СФРЈ, а 1979. ту је урађена и прва операција задње витректомије. Године 1991. катаракта је први пут оперисана ултразвучном методом. Прва микронцизиона задња витректомија у државној установи у земљи урађена је 2006, а рефрактивна операција рожњаче Егзајмер ласером, Ласик методом, 2007. године. Данас високообучен тим хирурга изводи низ различитих интервенција, почев од оних једноставних до најсложенијих операција на предњем и задњем сегменту ока и очним аднексима. На тој клиници могуће је поред оперативног лечења, обавити и широк спектар дијагностичких процедура.

Клиника за анестезиологију и интензивну терапију

Корен војне анестезиологије на нашим просторима датирају из 1945. године, када је екипа стручњака из Велике Британије, са анестезиологом др Патриком Шеклтоном на челу, извела прву општу ендотрахеалну анестезију. С временом, Одељење за анестезиологију и реанимацију прерасло је у Клинику за анестезиологију и интензивну терапију, која је кадровски ојачана и технолошки осавремењена. Први начелник Клинике био је пук. проф. др Томислав Мареновић. Данас је Клиника једна од најбољих медицинских институција у земљи у области анестезиологије и интензивног лечења повређених и оболелих.

Операциони блок са централном стерилизацијом

У тој организационој целини ВМА функционише 20 операционих сала, од којих је 16 у главном операционом блоку, а по две сале су у Центру за хитну помоћ и Клиници за пластичну хирургију и опекотине. Сале су вишенаменске, тако да се у једној сали могу радити операције из различитих грана хирургије. У протеклом периоду операциони блок је модернизован.

У централној стерилизацији стерилишу се санитарски потрошни материјал и инструментаријум, неопходан за функционисање свих организационих јединица ВМА, а редовно се ради и услужна стерилизација за више корисника изван ВМА.

ИНТЕРНИСТИЧКЕ КЛИНИКЕ

У оквиру Сектора за лечење налазе се и интернистичке клинике. Зачетак организације интернистичке службе везује се за формирање Унутрашњег одељења Опште војне болнице 1910. године, које је оснивањем ВМА прерасло у Клинику за унутрашње болести. Изузетно значајан период у раду и развоју Клинике био је од 1950. до 1965. године, када се у њој формирају одељења ужих специјалности. Године 1983. та одељења претворена су у самосталне клинике и оформљена је Група интерних клиника.

Клиника за пулмологију

Клиника за пулмологију има три клиничка одељења, укључујући и јединицу за интензивну негу и дневну болницу. Постоје и одељења за инвазивну и функцијску дијагностику плућа. Пацијенти се амбулантно збрињавају преко два кабинета у Специјалистичкој поликлиници ВМА. Основна делатност Клинике је дијагностика и лечење болести плућа и плућних манифестација других болести. У клиници се примењују најсавременије дијагностичке и терапијске методе, које се стално унапређују. У њој се, јединој у Србији, комплетно збрињавају онколошки и болесници са хемоптизијама и изводе специјализоване процедуре интервентне бронхологије.

Клиника за кардиологију

Данас се у тој клиници збрињавају пацијенти са акутним кардиолошким обољењима, попут инфаркта миокарда и ангине пекторис, лече пацијенти са хроничном срчаном слабошћу, запаљењима срчаног мишића и перикарда, урођеним и стеченим валвуларним манама, лечи се оболели од артеријске хипертензије. Од дијагностичких и терапијских процедура у оквиру интервентне кардиологије спроводе се коронарографије са перкутаном коронарним интервенцијама (са уградњом стента или без тога), имплантације пејсмејкера, дефибрилатора и апарата за синхронизацију рада срца. Коришћењем модерне опреме може се брзо и ефикасно обавити низ неинвазивних дијагностичких процедура. У последњој деценији, у Клиници се прате савремене кардиолошке дијагностичке и терапијске процедуре, попут уградње првог леком обложеног стента у овом делу Европе и уводе у терапију најсавременије процедуре и лекови.

Клиника за реуматологију

На Клиници за реуматологију ВМА дијагностикују се и лече сва реуматичке болесте и системске болести везивног ткива. Међу запаљеним реуматичким болестима могућа је брза и правовремена дијагноза реуматоидног артритиса, системског еритемског лупуса, системске склерозе, Сјегреновог синдрома, запаљених обољења мишића, крвних судова и серонегативних спондилоартритиса. Метаболичке болести костију, попут остеопорозе и остеомаластије, дијагностикују се уз употребу најсавременијег апарата за мерење коштане густине дегенеративне и ванзглобне, уз ослонац на Институт за радиологију ВМА. У лечењу тих болести примењују се најсавременији терапијски протоколи, који обухватају биолошке лекове, бисфосфонате. Последњих година та клиника поста-

ла је званични референтни центар за лечење запаљених реуматичких болести биолошком терапијом, а просечно трајање хоспитализације краће од пет дана, њен је заштитни знак.

Клиника за нефрологију

Данас се на тој клиници дијагностикују нефролошка обољења и лече болесници са акутним и хроничним обољењима бубрега, хемодијализе и перитонеумске дијализе.

Примарни задаци на Одељењима клиничке нефрологије су дијагностика и лечење бубрежних болести, припрема болесника за лечење неком од дијализних процедура, лечење компликација код дијализних болесника, те обрада болесника за трансплантацију бубрега. У Одељењу за перитонеумску дијализу омогућене су следеће услуге: уградња перитонеумских катетера, лапароскопска репозиција мал-функционалних катетера, CAPD, APD, лечење перитонитиса, решавање проблема везаних за слабост ултрафилтрације, малокрвност, коштане компликације, потхрањеност. Уградња катетера изводи се класичном хируршком техником, лапароскопски и перитонеоскопски. На Одељењу за хемодијализу користе се методе вантелесног пречишћавања крви.

Клиника за хематологију

Хематологија на ВМА почела је да се развија 1950. године. Прва успешна алогена трансплантација косне сржи (ТКС) урађена је 1973. код болесника са апластичном анемијом, коме је давалац био једнојајни брат близанац. Доласком у нову зграду,

Клиника је постала врхунска хематолошка установа у овом делу Европе. Тим за ТКС (сада трансплантацију матичних ћелија хематопоезе – ТМЋХ) на ВМА формиран је 1983. године, када је изведена прва алогена ТМЋХ по савременим критеријумима одређивања компатибилности. Прва аутологна ТМЋХ из периферне крви урађена је 1995, а од исте године Клиника је пуноправни чланови ЕВМТ (СIC 582), са акредитацијом за оба облика трансплантације. Број и врсте трансплантација су се годинама повећавале – од 10 на 65 до 70 годишње.

У стручном раду Клинике примењују се савремени дијагностички и терапијски методи лечења болести крви и крвотворних органа. Данас је та клиника најактивнији трансплантациони центар и једини у коме се обављају адултне алогене ТМЋХ од породичних и непородичних давалаца.

Клиника за ургентну интерну медицину

Од 1983. године Клиника за ургентну интерну медицину у свом саставу има два одељења – за ургентну кардиологију и реанимацију. У њој се збрињавају све категорије витално угрожених болесника са интернистичким обољењима – код којих хируршка интервенција није примарни вид лечења. Клиника је технолошки добро опремљена, што омогућава да резултати лечења и реанимације буду на нивоу могућности савремене медицине и светских достигнућа у овој области. Клиника 24 сата дневно обавља примарне и хитне перкутане коронарне интервенције за болеснике са акутним коронарним синдромом, а у њој се лече најкомплекснији интернистички болесници, који захтевају сложен мултидисциплинарни приступ. На Клиници је развијен оригинални алгоритам за лечење и дијагностику плућних тромбоемболија. Од 2004. године ради се имплантација матичних ћелија у исхемијској болести срца.

Клиника за ендокринологију

Та клиника савремено је организована и оспособљена за дијагностику и лечење практично свих обољења широке ендокринолошке казуистике. Клиника има богато искуство у лечењу болести надбубрега, посебно феохромоцитомом. У терапији болести штитасте жлезде примењују се минимално инвазивне дијагностичко-терапијске процедуре. Лекари су обучени за ултразвучну дијагностику штитасте и паратироидних жлезда, те ехоангиографске прегледе периферне циркулације. На тој клиници први пут је указано на повезаност инсулинске резистенције и ендотелне дисфункције, на ране поремећаје у морфологији интима и медије периферних артерија код гојазних болесника са преддијабетесом. Велико искуство и оригинални дијагностички приступ спроводи се и у лечењу инсулином методом артеријско-венског семпловања.

Клиника за гастроентерологију и хепатологију

Клинику за гастроентерологију и хепатологију ВМА је савремена институција организована и оспособљена да на модеран начин дијагностикује и лечи све болести пробавног тракта, хепатологије, а и онколошке болеснике. Посебност Клинике је јединствена организованост, којом је обухваћена дијагностика, лечење, праћење постоперативног тока, те он-

колошко лечење. У њеном функцијском делу обавља се комплетна дијагностика пробавног тракта.

Клиника је прва у нашој земљи увела нове процедуре у клиничку праксу, попут перкутане ендоскопске гастростоме и трансјугуларног системског портни шант (TIPS). Референтна је установа у примени биолошких лекова у нашој земљи и за збрињавање најтежих пацијената из те патологије. Са онколошким одељењем за дигестивни тракт заокружено је лечење пацијената са малигним болестима дигестивног тракта, јер се после хирургије они враћају на Клинику на даље лечење, што је јединствен случај у нашој земљи.

Клиника за инфективне и тропске болести

Та клиника надлежна је за лечење оболелих од акутних и хроничних инфективних болести, које обухватају обољења централног нервног система, периферног нервног, респираторног, дигестивног, урогениталног, локомоторног система и коже, односно акутна и хронична обољења вирусне, бактеријске, паразитарне и гљивичне етиологије, болничке или опортунистичке етиопатогенезе, укључујући тропске болести и ХИВ инфекцију. Изузетни резултати постижу се у лечењу најтежих инфекција меких ткива и коже, сепсе, хроничних вирусних хепатитиса, цирозе јетре, хеморагичних грозница, лајмске болести, ехинококозе и интрахоспиталних инфекција, а са успехом се решавају фебрилна стања нејасне етиологије. Уједно, Клиника је центар за дијагностику и лечење пацијената са најтежим гљивичним инфекцијама.

Клиника за кожне и полне болести

Данас се у овој клиници спровode најсавременији поступци за дијагностику и лечење обољења коже, поткожног ткива, аднекса коже и сексуално преносивих болести. У Лабораторији за имунодерматологију, јединственој у Србији, методама директне и индиректне имунофлуоресценције, спроводи се имуносеролошка и имунохистолошка дијагностика. Лекари Клинике су лидери у лечењу псориазе, аутоимунских булозних дерматоза, тешких форми атопијског дерматитиса, еритродермијских стања и друго, а посебно место у раду Клинике заузима учешће њених лекара у раду Конзилијума за меланом и туморе меких ткива ВМА.

Клиника за физикалну медицину и рехабилитацију

Клиника је организационо подељена на три одељења. У првом се збрињавају пацијенти код којих постоји потреба за продуженом раном рехабилитацијом. У другом се свакодневно у две амбуланте спроводи физикална терапија различитим физикалним агенсима, ради збрињавања амбулантних пацијената. Треће одељење збрињава стационарне пацијенте који се лече на другим клиникама ВМА, а имају потребу и за том врстом терапије. Поред уобичајених процедура физикалне терапије, Клиника располаже специјализованим хидроблоком и терапијским базеном са косим дном, јединим те врсте у Београду. У њој се са великим успехом, низ година примењују и процедуре интегративне медицине – акупунктура и хиропракса. Чланови клинике доприносе наставно-научном и публицистичком процесу, чиме се та Клиника сврстала међу најзначајније установе овог типа у земљи и шире.

НЕУРОПСИХИЈАТРИЈСКЕ КЛИНИКЕ

Војна неуропсихијатрија, као медицинска област која обједињује области неурологије и психијатрије, термилошки је дефинисана пре више од једног века, а код нас је, у организационом смислу, зачета пре осам деценија. Клиничка обрада болесника постепено се ширила и усавршавала, а стални развој интензивних активности, капацитета и могућности у свим областима неурологије и психијатрије, условио је да 1983. настану две клиника – за неурологију и за психијатрију, које су функционално обједињене у оквиру Групе неуропсихијатријских клиника ВМА.

Клиника за неурологију

Клиника је надлежна за дијагностиковање и лечење неуролошких обољења и поремећаја. У њена највећа достигнућа убрајају се примена савремених протокола за лечење можданог удара, мултипле склерозе, увођење трансранијалне магнетне стимулације у дијагностици и терапији неуропсихијатријских поремећаја, те учешће у бројним међународним клиничким пројектима и истраживањима.

Клиника за психијатрију

У саставу Клинике за психијатрију су два болничка одељења, дневна болница и Одељење за ментално здравље и војну психологију. У тој клиници данас се лече психијатријски поремећаји, врши селекција за војну службу и процена радне способности професионалних војних лица, војника, и цивилних осигураника, продужено лечење и психосоцијално рехабилитацију пацијенти који не захтевају болничко лечење... У третману пацијената примењује се интегративни терапијски приступ, који се састоји од фармакотерапије, психотерапије и социотерапије. На Клиници за психијатрију постоји дуга традиција примене електроконвулзивне терапије, па се она за ову терапијску методу може сматрати референтом установом. Посебна пажња посвећује се превенцији менталних поремећаја. Носилац здравственог просвећивања је Одељење за ментално здравље и војну психологију.

Посебна достигнућа те клинике су стручна искуства са трауматским стресом, стечена почетком деведесетих година, а продубљена научним истраживањима из области ратног психотрауматизма.

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ

Прва зубна станица у српској војсци основана је 1904. у Београду, а организована војна зубнолекарска служба почиње 1909. године. Зубна станица Главне војне болнице прерасла је 1930. у Зубно одељење. Формирањем ВМА 1950, оснива се Клиника за болести уста, зуба и вилица. Клиника стиче

углед водеће стоматолошке установе и помаже у формирању Стоматолошког факултета у Београду. Сматра се да је период од 1981. до 1991. године златни период у дугој историји те клинике. Постигнут је висок ниво стручности стоматолога, зубних и стоматолошких техничара, као и осталог особља.

У тој клиници баве се превенцијом, дијагностиком и терапијом болести чврстих зубних ткива, ендодонцијума и периодонцијума, протетском рехабилитацијом, имплантолошким збрињавањем и оралнохируршким интервенцијама. Клиника има седам одељења – за болести зуба, ендодонцију, пародонтологију и оралну медицину, за стоматолошку протетику, за имплантологију, за оралну хирургију, одељењу зубне технике, за дечју и превентивну стоматологију и за ортопедију вилица.

Достигнуће клинике је оригиналан В. С. Т. имплантантни систем (први домаћи), који је у употреби од 1988. године, а патенти № 49 304 (производња заменика кости) и 760/03 (производња ресорптивне деминерализоване мембране) донели су им 2002. златну медаљу „Никола Тесла“ и „Gran Prix“ Савеза проналазача Југославије. У оралној и пародонталној хирургији примењује се фактор раста и плазме богате тромбоцитима, у ортодонтској терапији нови системи самолегирајућих активних бравица, у протетском збрињавању пацијената примењује се безметална керамика ИМПРЕС, а у изради нових протетских радова кобалт-хромова легура.

ГРУПА ИНСТИТУТА ЗА ДИЈАГНОСТИКУ И ТЕРАПИЈУ

Група института за дијагностику и терапију као функционална целина оформљена је 2000. године. Организационо координира рад четири института – за трансфузиологију и хемобиологију, за радиологију, за нуклеарну медицину, за медицинску биохемију – и Центра за патологију и судску медицину.

Институт за трансфузиологију и хемобиологију

Тај институт је референтна установа трансфузиолошке службе, у коме се уводе, усавршавају и стандардизују нови хемобиолошки терапијски методи и приступи, контролише квалитет крви и хемопродуката, обављају нова имунохематолошка и друга тестирања ради њиховог увођења у рутински рад, уз стандардизацију специфичних реагенаса.

Сматра се лидером у области трансфузиологије код нас, а признат је и у свету на основу публикованих радова у воде-

ћим међународним часописима, уџбеницима, научним монографијама или поглављима у иностраним и домаћим књигама (више од 900 публикација). Бројни резултати постигнути су на пољу трансплантацијске и аферезне медицине. Институт је акредитован по стандардима ISO 9001, 14 001 и 18 001 (2008. године). Уједно, прва је трансфузиолошка установа у Србији, која је акредитована по стандарду за лабораторијска испитивања ISO 17 025 (2009. године).

Институт за радиологију

Институт за радиологију ВМА данас је високо специјализован и модерно опремљен за пружање услуга из области радиолошке дијагностике, интервентне радиологије и радиотерапије по врхунским светским стандардима за потребе ВМА, а и за потребе амбулантних болесника из других здравствених установа. У његовом саставу је шест одељења – за магнетну резонанцу и компјутеризовану радиологију, за неуро-радиологију, за општу радиологију и ултразвучну дијагностику, за интервентну невакуларну радиологију, за интервентну васкуларну радиологију и за радиотерапију. У Центру хитне помоћи ВМА постоји издвојен радиолошки кабинет у коме 24 часа дневно ради дежурна радиолошка служба.

Институт за нуклеарну медицину

Институт за нуклеарну медицину бави се извођењем нуклеарномедицинских, дијагностичких и терапијских поступака у лечењу болести различитих органа, те испитивањем и упознавањем нормалних физиолошких процеса и дејством нуклеарне енергије на организам. У њему се изводе дијагностичке *in vivo* и *in vitro* методе, лече болести штитасте жлезде (хипертиреоза) и праве полицитемije. Од настанка до данас припадници Института били су аутори или коаутори око 1.000 стручних и научних радова објављиваних или саопштаваних у земљи и иностранству, организовали су два домаћа конгреса нуклеарне медицине и 1991. међународни симпозијум „Примена моноклонских антитела у клиничкој пракси“.

Центар за патологију и судску медицину

Први специјалиста патолог, који је оставио најдубљи траг у раду те службе, био је академик проф. др Ђорђе Јовановић, један од најугледнијих патолога Европе тог времена, чији се обдукциони записници и данас чувају у архиви Института. Формирањем ВМА, 1950. године, оснива се Институт за патологију и судску медицину, а 1957. они први у земљи уводе *ex tempore* дијагностику. Институт је 1995. прерастао у Завод за патологију и судску медицину и тај назив задржао је до 2004. године, када постаје Центар за патологију и судску медицину.

Центар се састоји од две функционалне целине – Института за патологију и Института за судску медицину. У Институту за патологију обављају се биопсијске, цитолошке, цитогенетске и електронско-микроскопске анализе узетих узорака ткива и ткивних течности од болесника. Стручни рад обу-

хвата аутопсијске експертизе, конзилијарне одлуке и наставно-научни рад. Лекари Института за судску медицину ангажовани су у судско-медицинским експертизама.

Институт за медицинску биохемију

Институт је кадровски оспособљен и опремљен најсавременијом опремом за анализу и одређивање концентрација широког спектра биохемијских конституената у биолошким течностима, ради дијагностиковања болести и праћења лечења. Стално прате новине из медицинске биохемије и, у консултацији са лекарима различитих специјалности, уводе се нови лабораторијски параметри. У Институту је 2009. уведен савремени информациони лабораторијски систем. Одлуком Акредитационог тела Србије од марта 2009. године Институт је акредитован по стандарду SRPS ISO 17025, а у плану је акредитација по стандарду ISO 15189.

Национални центар за контролу тровања

Национални центар за контролу тровања ради од 1996. као државна институција, са задатком организације и спровођења превентивних мера заштите од тровања, информисања о дејству отрова, пружања медицинске помоћи и отклањања последица тровања. Од марта 1999. има данашњу организациону структуру. Клиника за ургентну и клиничку токсикологију једина је специјализована институција у земљи за лечење акутних тровања, отворена 24 часа седам дана у недељи, док Институт за токсикологију и фармакологију покрива бројне претклиничке области токсикологије и фармакологије, које су од значаја за решавање токсиколошких проблема у клиничкој пракси. Постоји и мобилна токсиколошко-хемијска екипа која се активира у случају хемијских акцидената већих размера. Центар је једина референтна установа у земљи за лечење акутних тровања. Пружа медицинске услуге превенције и терапије тровања хемијским материјама, те услуге детекције хемијских материја у биолошком материјалу, води, земљишту и ваздуху.

Центар за хитну помоћ

У Центру се прегледају пацијенти, дијагностикују и лече ургентна стања. Ради 24 часа 365 дана у години и збрињава сва лица којима је потребна хитна медицинска помоћ. Од марта 2010. је сваке среде дежурна установа задужена за ургентно збрињавање пацијената на нивоу целе државе. Како би се изашло у сусрет повећаном приливу пацијената, у оквиру Центра основана је биохемијска лабораторија и знатно технички осавремењена ултразвучна дијагностика. Створени су

неопходни услови да се за кратко време могу извршити лабораторијске анализе, дијагностика, те прегледи лекара свих специјалности.

Након пријаве на шалтер за тријажу, за потребе хитне интервенције, пацијентима су на располагању амбуланте групе хируршких и интернистичких клиника, неуропсихијатријска и оксиколошка амбуланта, две операционе сале, Центар за хитну дијагностику и стационар (11 кревета). Рад у Центру обавља екипа дежурних лекара свих специјалности и субспецијалности и особље сталног формацијског састава, под сталним надзором најiskusнијих лекара у струци.

Центар за клиничку фармакологију

Припадници тог центра својим активностима помажу реализацију клиничких испитивања лекова на ВМА, у складу са смерницама добре клиничке праксе и важеће националне законске регулативе, а непосредно учествују у испитивањима биолошке расположивости и биоеквивалентности лекова као клиничка јединица. Такође, они учествују у пословима идентификације, праћења, евалуације и пријављивања нежељених реакција на лекове и медицинска средства Националном центру за фармаковигиланцу Агенције за лекове и медицинска средства Србије.

Одсек за превенцију и контролу болничких инфекција

Основне активности запослених у Одсеку усмерене су на превенцију и сузбијање болничких инфекција код пацијената и запослених на ВМА и постизање максималне економичности у свим доменима терапије и неге. У Одсеку су ангажовани један болнички епидемиолог, доктор наука из области болничких инфекција и четири медицинска техничара са завршеном едукацијом за обављање послова техничара у превенцији и сузбијању болничких инфекција. Њихова делатност усклађена је са важећом законском регулативом и са стручним препорукама земаља са развијеним системом здравствене заштите пацијената.

ПРЕВЕНТИВНА МЕДИЦИНА

У војном здравству превентива је увек била важна и деценијама се развијала, упоредо са развојем санитета. Традицију Војног хигијенског завода, који је постојао у оквиру Главне војне болнице и имао три одељења, наставља после Другог светског рата Хигијенско-епидемиолошки завод ЈНА. Тај завод имао четири одељења: епидемиолошко, микробиолошко, одељење за примењену хигијену и за санитарно-хемијску заштиту. Године 1977. године Хигијенски завод прераста у Завод за превентивну медицину, који је водио генерал проф. др Боривоје Врачарић, касније начелник ВМА. Завод постаје Сектор за превентивну медицину 2005. године, а данас су у његовом саставу четири института – за хигијену, за епидемиологију, за медицину рада и за микробиологију. Сваки институт има своје специфичности, задатке и доприноси медицини.

Институт за хигијену

Тај институт је превентивно-медицинска, научноистраживачка и наставна установа у области исхране, санитарне хемије, санитарне микробиологије, опште и комуналне хигијене и ергометрије. Превентивномедицински рад Института огледа се у праћењу хигијенског стања јединица и установа

МО и ВС, санитарном и здравственом надзору над исхраном, водоснабдевањем, објектима за смештај, одевањем, отклањању отпадних материја и спречавању угрожавања животне средине. У Институту се раде антропометријска, ергометријска, термометријска и калориметријска испитивања у оквиру систематских прегледа професионалних војних лица и спортиста, те испитивања термоизолацијских, физиолошких и хигијенских карактеристика формацијске и заштитне одеће, обуће и опреме која се уводи или набавља за потребе система одбране. Такође, баве се дијетотерапијом у оквиру Саветовалишта за дијететику и на клиникама ВМА.

Институт за епидемиологију

Институт организује и спроводи превенцију ради сузбијања заразних и незаразних болести у јединицама и установама МО и ВС. Сви ти послови реализују се тако што се прати епидемиолошка ситуације и надзиру заразне и незаразне болести у ВС, грађанству и свету, процењује епидемиолошка ситуација, предлажу мере за спречавање и сузбијање заразних и незаразних болести у Војсци и ради на сузбијању епидемија заразних болести – спроводи се вакцинација и имунопрофилакса према епидемиолошким индикацијама, превентивномедицински се обрађују припадници Војске који иду у мировне мисије, па се здравствено контролишу и надзиру након повратка у земљу. Они, такође, руководе мобилном превентивномедицинском екипом за рад у ванредним ситуацијама, спровode стручну обуку у решавању актуелног проблема биолошког оружја, те ефикасну борбу против биотероризма, испитују ефикасност средстава за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију...

Институт за медицину рада

Данас је тај институт једна од водећих институција у МО и ВС, а и у Републици Србији, у области хигијене рада и заштите од нејонизујућих и јонизујућих зрачења. Од 2012. године Институт, преко Министарства одбране, поседује лиценцу за обављање послова испитивања услова радне околине, добијену од

Управе за безбедност и здравље на раду Министарства за рад и социјалну политику Републике Србије. Нарочито велико искуство и резултате остварују у области мерења и заштите од нејонизујућих електромагнетних зрачења.

Институт за микробиологију

Основни правци делатности Института од његовог оснивања до данас су микробиолошка дијагностика, научноистраживачки рад и настава. Институт се бави дијагностиком обољења изазваних микроорганизмима, која обухвата дијагностику бактерија, вируса, гљива, хелмината и протозоа као узрочника инфекција човека, те дијагностиком појединих биолошких агенаса и њихових токсина. У Институту се непрекидно развијају нове методе дијагностике, у чему предњаче молекулска биологија и микробска генетика. То је једина установа где се свакодневно идентификују специфични агенси, попут борелије и легионеле. Такође, проучавају се и микроорганизми који се потенцијално могу користити као биолошко оруђе.

ШКОЛОВАЊЕ И НИР

Све активности везане за научноистраживачку, образовно-едукативну и публицистичку делатност на ВМА организационо су обједињене у Сектор за школовање и научноистраживачки рад. Данас се на ВМА организују различити облици и нивои школовања, научноистраживачког рада (НИР) и многобројни програми усавршавања, намењени различитим образовним профилима здравствене струке. Стручне, научне и образовне потенцијале ВМА користи и велики број установа и појединаца изван система одбране.

Институт за медицинска истраживања

Институт за медицинска истраживања основан је као Институт за патофизиологију ВМА 1952. године, са основним задатком да се кроз НИР унапреде профилакса, дијагностика и лечење обољења и повреда од посебног значаја за војну медицину. Тада су истраживани анибактерични облици вирусног хепатитиса (за 10 година на 16.000 испитаника), општа реакција организма на акутну тешку трауму и физиолошки ефек-

ти вештачки изазване хипотермије. Крајем деведесетих година мења назив у Институт за медицинска истраживања. У истраживањима се оријентише ка изучавању одговора организма на повреду на ћелијском, биохемијском и генетском нивоу. Тада су започета истраживања из области генетичког инжењеринга, производња сопствених моноклонских антитела, укључују се у трансплантациону медицину, НК ћелија и имунодијагностику ХИВ.

Запослени у Институту публиковали су више од 700 радова, завршено је 60 дипломских, 70 магистарских и 65 докторских радова, а ти радови цитирани су више од 1.700 пута, што говори о успеху истраживача. Наставници Института више деценија успешно руководе различитим пројектима (општа реакција организма на повреду, бласт траума, радијациона повреда, имунолошки и генетски одговор на трауму). У Институту су урађени и први тестови из клиничке имунологије и отворено је прво одељење које се бави генетичким инжењерингом у болници (још у СФРЈ). Отворена је и амбуланта за молекуларну дијагностику и урађен експериментални модел трансплантације јетре.

Институт за научне информације

Током више од пола века постојања, Институт се развио у савремени центар за медицинску научну информатику, који је одувек био значајна подршка свим делатностима ВМА (стручној, научноистраживачкој и наставној), али и осталим војноздравственим и цивилним здравственим, академским и научним институцијама. У институту је и редакција „Војносанитетског прегледа“, који је међу 155 најутицајнијих часописа у свету из области опште и интерне медицине.

Основне делатности Института су научноинформативна, библиотека, архивска, издавачка и наставна. Оне се одвијају кроз рад Одељења за обраду научних информација и издавачку делатност и Одељења за библиотечку и архивску делатност. Оснивањем Медицинског факултета ВМА добијају и улогу факултетске библиотеке са фондом већим од 42.000 монографских публикација, преко 3.500 магистарских, докторских и специјалистичких радова и око 1.200 наслова научних часописа из области биомедицине. Сваке године фонд се попуни са око 400 нових наслова књига, укључујући и оне које се добијају из Конгресне библиотеке у Вашингтону, с којом Институт има дугогодишњу плодну сарадњу. Институту припада Архив санитетске службе, који се бави прикупљањем, смештајем, чувањем, заштитом, те сређивањем и обрадом ратне и мирнодопске архивске грађе и регистраторског материјала. Део Архива је и приручна библиотека са око 200 наслова.

Тренинг центар санитетске службе

Задаци Тренинг центра су организација и реализација курсева, семинара, усавршавања, обуке на санитетским средствима за професионална војна лица, кандидате за официре санитетске службе и за мировне мисије, дипломиране лекаре, стоматологе и фармацеуте на добровољном служењу војног рока, активне и пасивне резерве за командне, управне и извршне дужности у јединицама и установама санитетске службе у миру, ванредном и ратном стању и мировним миси-

јама. У том центру се припремају тимови и екипе за рад у ванредним ситуацијама и масовним несрећама, организују курсеви за потребе цивилне заштите, за санитарске официре у оквиру међународне војне сарадње, те тренинзи и обуке мешовитих медицинских тимова за збрињавање повређених и оболелих у масовним несрећама. Тренинг центар задужен је за унапређење кооперативности и сарадње, размену искустава и организовање заједничких вежби и других облика сарадње са земљама у региону.

Од 1996. године реализовано је 30 здружених санитарско-тактичких вежби у сарадњи са јединицама Војске, цивил-

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВМА

Прва класа кадета Медицински факултет ВМА Универзитета одбране у Београду уписана је школске 2009/2010. године. Тај факултет је јединствен у земљи и региону по томе што обједињује медицински и војни позив, примењује савремене приступе и сазнања из области медицинских наука, кроз организацију и реализацију школовања у систему одбране. Основне делатности Факултета су високообразовна и научноистраживачка. Факултет реализује и друге програме усавршавања – курсеви, семинаре, радионице, стручна и научна саветовања...

ним здравственим установама, Црвеним крстом, Цивилном заштитом, јединицама МУП-а, Ватрогасно-спасилачким јединицама, органима локалне власти.

СЕКТОР ЗА ФАРМАЦИЈУ

Први подаци о постојању војне апотеке у Београду односе се на апотеку Војног шпитаља, основаног у Београду 1836. године. Као резултат свеукупног стручног, научног, фармацеутско-технолошког и едукативног напредовања војна апотека прерасла је 1990. године у Институт за фармацију. Данас је болнички фармацеут носилац фармацеутске здравствене заштите и његова делатност постала је комплекснија јер је усмерена и ка пацијенту, па је тај организациони део ВМА прерастао у Сектор за фармацију.

Тај сектор се састоји се од четири одељења – одељења санитарског материјала, одељења за фармацеутску технологију, за испитивање и контролу лекова и за санитарско снабдевање и пријем санитарско потрошних средстава. Сектор је

препознатљив и по изради специфичних галенских лекова, значајним због тога јер се на њиховој примени заснивају посебне оперативне процедуре на ВМА, попут кардиохируршких операција и трансплантације бубрега и јетре. Израда смеша за парентералну исхрану пионирски рад је тима стручњака на ВМА. Захваљујући резултатима у претходних пет година Одељење за испитивање и контролу лекова постало је једна од три акредитоване лабораторије у Србији за специфична подручја испитивања.

ЛОГИСТИКА

Основни задатак Сектора за логистику ВМА јесте обезбеђење свих материјално-техничких услова организацијским јединицама за извршавање њихових наменских задатака и за стварање што повољнијих услова за запослене и пацијенте. Организацијске јединице Сектора задужене су и за планове набавки резервних материјала и потрошног материјала у сарадњи са свим организационим саставима, а и за смештај материјално-техничких средстава неопходних за функционисање Војномедицинске академије. ■